

Jälle uuele ringile

Kõik algab taas: seemned, potid, mullad, istikutest rohetaavad aknalauad... Miks me end vaevame, lihtsam oleks ju taimed osta? Loomulikult hoiab köögivilja- ja suvelilleistikute kasvatamine kokku suure summa. Selle kõrval on aga midagi, mida rahas ei saa mõõta.

Seemnest taime üleskasvatamine on palju rahuldust pakkuv tegevus. Seda tunnet, kui esimesed õrnad tõusmed hakkavad end mullast välja pressima, tasub kogeda. See on alati erutav, küllap ka staažikatel aiapidajatel, alga- jaist rääkimata.

Edasi läheb aina põnevamaks, kui ilmub esimene pärisleht, seejärel teine. See on omamoodi ime, kuidas tillukesest seemnekübemest sirgub täiuslik taim. Kõike kroonib päev, kui saab proovida esimest omakasvatatud vilja või avanevad esimesed lilleõied. Hea tunne on teha midagi täiesti algusest lõpuni.

Seemnepoodides kogub tuure ostupalavik. Tahaks proovida seda ja teist ja kolmandat. Hübridsordid, tõsi, on kallid, aga neid võib osta mitme peale, et saaks proovida midagi uut. Mis parata, iga harrastus maksab midagi!

Kui seemnepakid on koju toodud, tuleb neist nüüd ka ilusad taimed kasvatada. Algajale aednikule annab tänane Targu Talita olulisemaid näpunäiteid, et külvid õnnestuksid.

KAJA KURG

Kartulimugulad kärbuivad

EPRO

Avastasin jaanuaris seemnekartulil väikesi kergelt sisse vajunud pruune laigukesi. Nüüdseks on neid juurde tekkinud, nad on tumenenud, suurenenud ja sügavamale vajunud.

Vastab

VÄINO PALLUM

Kirjeldatud haigustunnused viitavad kartuli fomoosile ehk gangreenile. Tegu on meil seni vähe levinud haigusega, mida tekitab seen *Phoma exigua* var. *foveata*.

Nakatunud mugulatele ilmuvad detsembris-jaanuaris paari mm suurusel hallikad kuni pruunid kergelt sisse vajunud laigukesed. Haiguse süvenedes suurenevad laigud sõrmeotsa suurusel, vajuvad järjest sügavamale ja muutuvad mustjaks. Laigud on tervest koest selgelt piiristunud, paistab, nagu oleks need näpuga mugulasse vajutatud.

Mugula poolitamisel on näha tühikut laigu all. Suure õhuniiskuse korral hakkavad fomoosi nakatunud mugulad bakterite kaasumisel mädanema. Üldjuhul tekitab *Phoma* seen kartulile kuivmädaniku.

Mõnikord sarnaneb väline haiguspilt teise kuivmädaniku tekita- ja – *Fusarium*'i seente nakkusega. Kuid fusarioosi korral on haiguslaigud kontsentrilised kortsud ja roosakasvalge õrn hallituskirm. Fusarioos areneb hoidlas ka kõrgema soojuse ja kuivema õhu tingimustes kui fomoos. Mõlemad haigused võivad esineda üheaegselt ja kahjustada kartulimugulaid.

Fomoosi põhjustav patogeen säilib haigetes mugulates, hoiuruumis

ja salves või kastis. Põllumullas ja aiamaal on seen eluvõimeline kaks aastat. Kartuli kasvuperioodil levib haigus pükniidides (algeoslates) moodustuvate eostega, mis arenevad koore all säilinud puhkemütseelil (seeneniidistikul).

Fomoosist tabandunud mugulad tähtsavad viivitusega või ei tärka üldse. Uued arenevad mugulad jäävad väikseks ja saak väheneb kuni 20%. Samuti haigestuvad pealsed.

Õitsemise ajal on varrel lehekestete kinnituskohal mõne cm pikkused pruunikad, hiljem heledamaks muutuvad piklikud laigud. Hiljem need lõhenevad ja vars võib murduda. Vihmaveega maha uhitatud eosed nakatavad noori mugulaid.

Sellest seemnest ei kõlba ühtki mugulat maha panna. Loobuge nakatunud kartulisordi kasvatamisest. Pidage kinni viljavahelduse nõudest – kartulit ei või samasse kasvukohta maha panna enne 3–4 aasta möödumist. Sest isegi siis, kui muretsete korraliku, terendatud seemne, kuid maad ei vaheta, läheb kulutus raisku.

Sügisel eemaldage pealsed aegsasti enne mugulate ülesvõtmist. Ärge koristage saaki hilinemisega, vältige mugulate vigastamist.

Mugulad sorteerige ja kuivatage korralikult enne hoiuruumi viimist. See puhastage juba kevadel.

TEADE

Roosiklubi kutsub Tartusse

Eesti Roosiklubi kevadseminar on 10. märtsil Tartus Kantri hotellis (algus kl 10.30). Kell 13 algavad loengud. Selleks et roosihuvilised – eriti just Lõuna-Eesti rahvas – saaks teada, millega klubi tegeleb, võivad loengutele tulla ka need, kes klubi liikmed pole.

Aianduskonsultant Eneli Käger tutvustab roosiväetisi ja annab nõu

roosikahjurite tõrjeks. Juhan Juhan räägib aedniku rõõmudest ja muredest. Fotograaf Urmas Tartes jagab näpunäiteid pildistamiseks.

Täpsem info telefonil 5635 8345. Kantri hotelli saab linnaliinibussidega (1, 7, 8, 18), maha tulge peatuses Teaduspark või Füüsika Instituut ning minge paarsada meetrit Elva suunas.